

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-419-1-10>

**TOOLS FOR IMPLEMENTING PUBLIC ADMINISTRATION  
ACTIVITIES FOR THE REVITALISATION OF TERRITORIES  
AND COMMUNITIES UNDER THE LEGAL REGIME  
OF MARTIAL LAW**

**ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОУПРАВЛІНСЬКОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ З РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ ТА ГРОМАД  
В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Chykarenko I. A.**

*DSc in Public Administration,  
Professor,  
Head of the Department of Public  
Administration and Local Self-  
Government  
Dnipro University of Technology  
Dnipro, Ukraine*

**Чикаренко І. А.**

*доктор наук з державного  
управління, професор,  
завідувач кафедри державного  
управління і місцевого  
самоурядування Національний  
технічний університет «Дніпровська  
політехніка»  
м. Дніпро, Україна*

**Mamatova T. V.**

*DSc in Public Administration,  
Professor,  
Professor at the Department of Public  
Administration and Local Self-  
Government  
Dnipro University of Technology  
Dnipro, Ukraine*

**Маматова Т. В.**

*доктор наук з державного  
управління, професор,  
професор кафедри державного  
управління і місцевого  
самоурядування Національний  
технічний університет «Дніпровська  
політехніка»  
м. Дніпро, Україна*

**Chykarenko O. O.**

*PhD in Public Administration,  
Associate Professor,  
Head of the system administration  
laboratory,  
Associate professor at the Department  
of Journalism  
University of Customs and Finance  
Dnipro, Ukraine*

**Чикаренко О. О.**

*кандидат наук з державного  
управління, доцент,  
завідуючий лабораторією системного  
адміністрування,  
доцент кафедри журналістики  
Університету митної справи та  
фінансів  
м. Дніпро, Україна*

Вже майже третій рік Україна потерпає від повномасштабної збройної агресії РФ. Від цього страждають не тільки території, що знаходяться на лінії зіткнення, а й вся країна в цілому – російські окупанти знов і знов завдають ракетних ударів по критичній

інфраструктурі, уламки ракет вражають приватні житлові дома та багатоповерхівки, гуртожитки, торгівельні центри, ринки, лікарні, пологові будинки та інші об'єкти цивільної інфраструктури, у результаті чого отримують поранення та гинуть люди, страждають діти, на фоні стресу все частішають випадки виникнення психічних розладів та депресії майже у всіх вікових категорій та груп населення.

Тому вже сьогодні на перший план виходить необхідність забезпечення ревіталізації всіх зруйнованих під час війни інфраструктурних об'єктів і територій з метою їх подальшого (стратегічного) розвитку, що можливо на засадах запровадження відомого у світі програмно-цільового інструментарію до управління територіальними громадами, який базується на формуванні та реалізації відповідних стратегій, програм, проєктів та їх портфелів у сфері місцевого та/або регіонального розвитку.

Разом із тим, використання програмно-цільових інструментів в публічноуправлінській діяльності з ревіталізації територій та громад як в умовах дії правового режиму воєнного стану, так і під час повоєнного відновлення країни, не буде ефективним без запровадження нових концептуальних підходів до обґрунтування визначених стратегічних та операційних цілей і завдань, значної модернізації методів і форм використання ресурсів на всіх рівнях управління, а також перегляду та внесення принципових змін до тих стратегій, цільових програм та проєктів, що розроблялися у довоєнний період, та мають актуалізуватися вже зараз, не чекаючи нашої перемоги, а навпаки – прискорюючи її. Тому важливим компонентом відновлення та стратегічного розвитку країни є інноваційна складова публічноуправлінської діяльності, характерними ознаками якої є новизна (тобто в її основу покладені нові знання), конкурентоспроможність (тобто сприйняття та затребуваність на відповідному ринку, що, в свою чергу, означає спроможність задовольняти визначені потреби споживачів) та істотність змін, які вона привносить у відповідну сферу життєдіяльності (помітне підвищення рівня та якості життя населення або певних цільових груп) [1; 2].

Слід зазначити, що окрім стратегічного планування, програмування та прогнозування, до програмно-цільового інструментарію можна віднести і інші методи й інструменти, що узгоджують ієрархічні цілі та шляхи, методи та засоби їх досягнення. Зазначені інструменти орієнтовані, насамперед, на інноваційний розвиток територіальних громад у напрямках, що узгоджені з нею, на досягнення кінцевих результатів діяльності, що виражаються через задоволення потреб і інтересів територіальних громад, на забезпечення спроможності громад та отримання ними певних суспільних вигід (зокрема, у вигляді продуктів, технологій, послуг) [1].

В умовах правового режиму воєнного стану, коли всі без винятку ресурси мають спрямовуватися, насамперед, на підтримку Збройних Сил України, одним із основних програмно-цільових інструментів, за допомогою якого можна залучити додаткові кошти (міжнародні, спонсорські, благодійні) на ревіталізацію та відновлення територій та громад, є проєктний підхід, який відомий як специфічний підхід, що забезпечує цілісність та цілеспрямованість управлінської діяльності, її орієнтованість на проблеми й громадянина як споживача відповідних послуг. Таке проєктно-орієнтоване управління (management by project) фокусує свою діяльність на задоволенні потреб та очікувань всіх заінтересованих сторін (стейкхолдерів, бенефіціарів, цільових груп тощо) і забезпечує перехід від якісно визначених цілей (відомих як SMART-цілі) до цілісного комплексу вимірюваних завдань (робіт), що реалізують зазначені цілі задля отримання кінцевого результату (продукту проєкту) [3].

Також, з урахуванням того факту, що в червні 2022 року Україна отримала статус країни-кандидата на вступ до ЄС, особливої актуальності набувають процеси упровадження європейського досвіду реалізації стратегічної діяльності, зокрема, на основі смарт-спеціалізації (Smart specialisation) [4; 5]. Згідно з оновленими Пріоритетами Європейської Комісії на період до 2024 року [6; 7], усі учасники вироблення політики на національному, регіональному й місцевому рівнях мають спрямовувати свої зусилля на продовження процесів смарт-спеціалізації в регіонах Європи, розробляти і оновлювати стратегії смарт-спеціалізації, а громади мають враховувати відповідні регіональні смарт-пріоритети під час програмування власного розвитку. Зазначений підхід до розроблення стратегій регіонального розвитку було задекларовано відповідними постановами Кабінету Міністрів України ще у 2015 році, і навіть було зроблено перші кроки з його запровадження у регіональних стратегіях, орієнтованих на період до 2027 року. Втім, з початком війни виконання цих стратегій було тимчасово призупинено, і новий поштовх цей процес отримав влітку 2023 року, коли стратегії почали переглядатися та актуалізуватися з урахуванням сучасних умов та реалій [8; 9]. Отриманий поки ще невеликий досвід їх реалізації під час війни свідчить, що використання саме цих інструментів може прискорити ревіталізацію та забезпечити стратегічний розвиток постраждалих територій та громад.

#### Література:

1. Чикаренко І. А., Маматова Т. В., Чикаренко О. О. Стратегічний розвиток територіальних громад у повоєнний період: нові виклики та вимоги. *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку*

*територій і громад в Україні*: наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 4 трав. 2023 р. Дніпро, НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 8–12.

2. Чикаренко І. А. Формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : монографія. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2014. 338 с.

3. Проектний менеджмент у публічному управлінні : підручник / кол. авт. ; за наук. ред. Ю. П. Шарова. Київ : НАДУ, 2017. 344 с.

4. Єгоров І. Ю., Родченко В. Б. та ін. Інноваційна діяльність і формування смарт-спеціалізації в економіці України : колективна монографія / за ред. І. Ю. Єгорова ; НАН України, ДУ «Ін-т. екон. та прогноз. НАН України». Харків, 2021. 168 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MpUXMLNjX7NcHPX1idTSiHFk1NofdaWY/view>

5. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. Смарт-спеціалізація в рамках реформованої Політики згуртованості Європейської Комісії: нові пріоритети та виклики. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 6. С. 91–99. doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.6.14>

6. The European Commission's priorities. 2019. URL: [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_en)

7. Political guidelines for the next european commission 2019–2024. 2020. URL: [https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission\\_en\\_0.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf)

8. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text>

9. Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 р. № 816. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text>